

ПРУДЕНЦІЙНЕ РЕГУЛЮВАННЯ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ

Мета статті полягає в аналізі пруденційного регулювання банківської діяльності в Європейському Союзі та в наданні пропозицій щодо вдосконалення пруденційного регулювання в Україні.

Методологічну базу дослідження становить діалектичний метод, який дає можливість досліджувати сукупність явищ у взаємозв'язку; порівняльний метод, завдяки якому можна зберігати вивчені явища; метод вивчення міжнародної практики, а також методи аналізу, синтезу, дедуції, індукції, історико-правовий метод і формально-юридичний.

Результати. У першому розділі статті аналізується категоріально-понятійний апарат пруденційного регулювання банківської діяльності як виду банківського регулювання, а також визначається місце пруденційного регулювання банківської діяльності та його значення для фінансової системи України.

Другий розділ статті присвячений дослідженню пруденційного регулювання банківської діяльності в окремих країнах – членах Європейського Союзу (Франції, Федеративній Республіці Німеччина).

Третій розділ статті присвячений вивченню практичних проблем, що виникають під час здійснення пруденційного регулювання та пруденційного нагляду й надання пропозицій щодо вдосконалення банківського регулювання в Україні.

Висновки. Пруденційне регулювання банківської діяльності є важливою складовою для розвитку та підтримки стабільності банківського сектора. Успішне функціонування ринкової економіки України, як і інших держав, пов'язане з ефективністю функціонування ринку банківських послуг, зокрема інститутів кредитування. Проведення аналізу пруденційного регулювання є особливо актуальним, тому що ця тема ще не отримала належної розробки в наукових працях учених і лише починає набувати практичної значущості. Це дослідження дає змогу зробити ряд основних висновків про правову й економічну природу пруденційного регулювання та його основного елемента – пруденційного нагляду, вивчити правове становище суб'єктів цієї діяльності, проаналізувати проблеми розвитку та використання цієї системи, а також досвід зарубіжних держав щодо їх вирішення. Пруденційний нагляд забезпечує прозорість і транспарентність банківської діяльності та спрямований на запобігання потенційним негативним явищам у банківській сфері загалом і припинення надмірно ризикової чи незаконної діяльності в конкретних банках, яка може призвести до банкрутства кредитної організації, а іноді й до системного банківського або навіть до економічної кризи. Можна дійти висновку, що ефективний пруденційний нагляд є невід'ємною частиною системи пруденційного регулювання банківської діяльності та має вирішальне значення для підтримки стабільності банківського сектора, що підтверджується під час аналізу системних банківських криз.

Ключові слова: пруденційне регулювання, банк, банківський нагляд, Національний банк України, банківська діяльність, Базельський комітет, банківський сектор, банківська криза, банківська реформа.

Бригінець Олександр,

доктор юридичних
наук, професор,
професор кафедри
конституційного,
адміністративного
та фінансового права
Хмельницького
університету управління
та права імені Леоніда
Юзькова
orcid.org/0000-0003-
4058-7566
brignetso@meta.ua

Василіук Дмитро,

аспірант кафедри
галузевого права
та загальноправових
дисциплін Відкритого
міжнародного
університету розвитку
людини «Україна»
orcid.org/0009-0006-
0540-9819
dvvasyliuk@gmail.com

1. Вступ

Жодна держава не зацікавлена у виникненні кризових явищ у економічній сфері. Банківський сектор – один із найуразливіших і непередбачуваних у питаннях схильності до системних криз через високу частку ризику, а часто й через меншу можливість правильно оцінити ризикову складову. Тому кожна економіка потребує системи регулювання банківської діяльності та нагляду за нею, яка відповідатиме вимогам своєчасності й ефективності, а отже, дасть змогу придушувати кризу «в зародку». Пруденційне регулювання банківської діяльності, як уже раніше доводилося, є насамперед превентивним, тобто спрямоване саме на запобігання надмірно ризиковій діяльності. Ця система в економічно розвинених державах уже встояла, норми здійснення банківської діяльності закріплені в законодавстві та реалізуються досить давно.

Ступінь наукового розроблення теми. Проблеми пруденційне регулювання банківської діяльності загалом чи окремі аспекти досліджували такі вчені, як О. П. Заруцька, Я. М. Кузніченко, В. В. Лещенко, С. С. Савчук, М. В. Сідак, Н. Р. Швець, О. І. Щуревич та інші. Водночас пруденційне регулювання банківської діяльності детально не досліджено в наукових розробках, що свідчить про необхідність і актуальність його подальшого вивчення.

Для того щоб успішно розвивати пруденційне регулювання в Україні, потрібно вивчити практику зарубіжних держав щодо використання й регламентації пруденційних норм банківської діяльності. В Європейському Союзі накопичено значно більший досвід запровадження пруденційних компонентів банківського регулювання та нагляду, а також вироблено різні підходи до імплементації міжнародних стандартів банківської діяльності, системи пруденційного регулювання та нагляду в різних країнах регламентуються в законодавстві диференційовано, як і сама наглядова інфраструктура, яка залежить від розглянутої держави може значно відрізнитися.

2. Категоріально-понятійний апарат пруденційного регулювання банківської діяльності

Банківське законодавство та пруденційні норми повинні визначати рамки, які спонукатимуть банки працювати безпечно й розсудливо, а нормативно-правова база та система нагляду мають протидіяти викривленням, спричиненим гарантіями державного сектора. Це потребує послідовного набору вимог до бухгалтерського обліку, оцінки активів, наглядової звітності і публічного розкриття інформації, прийняття ризиків і управління ризиками, а також входу і виходу. Цей розділ складається з трьох частин, які охоплюють політику входження на ринок, управління й управління ризиками, а також кількісні інструменти пруденційного нагляду.

Під пруденційним регулюванням у правовій доктрині розуміють систему норм державно-владного характеру, що має на меті забезпечення стабільного й надійного функціонування банківської системи загалом, а також захист інтересів вкладників за допомогою ліцензування банківської діяльності, встановлення економічних нормативів функціонування банків і здійснення банківського нагляду, основним інструментом якого виступає застосування норм впливу (санкцій) від імені держави (Заруцька, 2013).

Пруденціальне регулювання являє собою правову форму закріплення економічно обґрунтованих вимог, що висувуються до виконання діяльності кредитних організацій з метою підвищення їх фінансової стійкості та превенції неліквідності й неплатоспроможності.

Основними завданнями пруденційного регулювання є мінімізація ризиків банківської діяльності, створення умов для стабільного функціонування та розвитку банківської системи України, а також запобігання кризовим явищам на національному ринку банківських послуг. Завдяки виконанню цих завдань досягається основна мета пруденційного регулювання – захист громадян України, юридичних осіб, а також іноземних громадян та організацій, які здійснюють свою діяльність на території України, від негативних фінансових наслідків і системних криз, що виходять за межі банківського та навіть фінансового ринків. Варто відзначити, що виділяють також макропруденційне регулювання (Кузніченко, 2021). Перший підхід до поняття макропруденційного регулювання полягає в тому, що воно розглядається як регулювання, яке виходить за межі державного ринку й охоплює загалом світову економіку у зв'язку із взаємопов'язаністю ризиків і глобалізацією економіки.

Другий підхід, який частіше зустрічається у працях вітчизняних і закордонних фінансистів і правознавців, полягає в тому, що макропруденційне регулювання спрямоване на регулювання та запобігання системному ризику і полягає як у розширенні спектра регулювання всередині самого банківського ринку (вивчення кредитної організації у взаємозв'язку з іншими учасниками ринку, на відміну норм мікропруденційного нагляду, вкладених у моніторинг узгодженості зі встановленими пруденційними нормами), так і виходу регулювання за межі банківського і навіть фінансового сектора, що пов'язано з великою роллю кредитних організацій у функціонуванні

та фінансуванні реального сектора економіки (Кузніченко, 2012). Таким чином, можна позначити ключову відмінність макропруденційного регулювання від мікропруденційного, що полягає як у різному рівні поставлених цілей і завдань, так і в безпосередньому обліку ряду факторів під час здійснення регуляторної діяльності.

Отже, пруденційне регулювання являє собою систему норм державного характеру, що включається в державну реєстрацію та ліцензування банківської діяльності, встановлені економічні нормативи функціонування банків та здійснення банківського нагляду, основним інструментом якого виступає застосування важелів впливу (санкцій) від імені держави. Ця система має своєю метою забезпечення стабільного й надійного функціонування банківської системи загалом, а також захист інтересів вкладників. Завдяки ефективному пруденційному регулюванню банківської діяльності можна знизити ризики настання кризи, запобігти негативним наслідкам для громадян.

3. Пруденційне регулювання банківської діяльності в окремих країнах – членах Європейського Союзу (Франції, Німеччині)

У законодавстві Франції пруденційні норми визначено у Грошово-фінансовому кодексі Франції, який містить окрему секцію у книзі п'ятою під назвою «Пруденційні положення та внутрішній контроль». Стаття L 511-40 кодексу встановлює обов'язок французьких постачальників банківських послуг бути готовими надати інформацію про відповідність їх сукупних активів мінімальним вимогам банківського капіталу, закріпленим у статті L 511-11. Також регламентовано певні стандарти управління, яких банки повинні дотримуватися з метою гарантування їх ліквідності та платоспроможності щодо вкладників, а також забезпечення їхньої загальної фінансової стабільності (Лещенко, 2016). Система внутрішнього контролю кредитних установ у Франції має дозволяти їм оцінювати ризики та прибутковість їх діяльності. Банк Франції, як і центральні банки інших європейських держав, входить до складу системи європейських центральних банків і виконує свої функції на основі реалізації делегованих від Європейського центрального банку повноважень. Загалом їх щодо Банку Франції можна поділити на три великі групи: 1) підтримка фінансової стабільності, у рамках якої Банк Франції складає платіжний баланс, представляє інтереси Французької Республіки в міжнародних економічних відносинах, реалізує політику Європейського центрального банку в управлінні ліквідністю та кредитуванні банків, а також керує частиною золотовалютних резервів; 2) підтримання фінансової стабільності, яке полягає в контролі за діяльністю органом пруденційного контролю (Autorité de contrôle prudentie, перейменоване у 2013 р. Autorité de contrôle prudentiel et de résolution – ACPR212), а також управлінні й адмініструванні фінансової системи держави; 3) надання банківських послуг державним органам, юридичним й фізичним особам, здійснення якого підкреслює дуалізм правового статусу Банку Франції, що виконує за аналогією з Національним банком України, крім владних функцій

і повноважень ще й функції кредитної організації (Савчук, 2019). Зокрема, Банк Франції здійснює управління та фінансове обслуговування платіжних операцій Казначейства Франції (що є структурним підрозділом Міністерства економіки, фінансів і промисловості) та низки державних організацій, а також веде облік цих операцій; бере участь у зборі та взаємообміні фінансовою інформацією про рахунки та банківські операції фізичних і юридичних осіб; складає та веде різні «чорні» списки інцидентів у банківській сфері або несумлінних клієнтів.

Наглядову інфраструктуру у Франції було реформовано наприкінці ХХ століття, що виявилось у значному розширенні кола суб'єктів банківського регулювання та нагляду. При цьому сам Банк Франції, спочатку заснований у 1800 Наполеоном як комерційний банк, не став першим в історії Франції емісійним центром (до нього перший емісійний французький банк був утворений у 1716 році – «Банк Женераль» (Banque Generale), а пізніше, з 1776 року, в цій ролі виступав «Кес д'Еском» (Caisse d'Escompte), який був повністю залежний від міністерства фінансів) (Сисоєва, 2012). Приклад Франції цікавий саме тим, що після реформи 1984 року правила здійснення банківської діяльності й управління кредитною організацією продовжили встановлюватися міністром економіки та фінансів, а наглядові повноваження у фінансовій сфері було розподілено між трьома колегіальними органами, з якими активно взаємодівав Банк Франції: Комітетом банківського регулювання, Комітетом кредитних установ і Банківською комісією (Directive 2013/36/EU of the European Parliament). Пізніше, у 1996 році, склад уповноважених установ було дещо переглянуто, а функції та назви чинних органів змінено, після чого до системи органів фінансового контролю та нагляду у Франції увійшли: Комітет банківського та фінансового регулювання; Комітет кредитних установ та інвестиційних фірм; Банківська комісія (назва не змінилася); Національна рада з кредиту та цінних паперів. До складу Банківської комісії входили шестеро людей на чолі з керуючим Банку Франції. Комісія була наділена повноваженнями у сфері як пруденційного регулювання, так і пруденційного нагляду (Сідак, 2011).

Зокрема, Банківська комісія встановлювала перелік звітних документів для кредитних організацій, у тому числі ті, що містять відомості про дотримання встановлених нормативів банківської діяльності та періоди подання зазначеної інформації, а також у разі потреби могла вимагати пояснень і розшифровок звітних даних. Таким чином, Банківська комісія була органом пруденційного банківського регулювання у Франції, а інші структури здійснювали контроль-наглядові функції у сфері інвестиційної та страхової діяльності, а також ринку цінних бумів. Однак пізніше, відповідно до рішення Уряду Франції, було утворено новий державний орган пруденційного контролю – *Autorité de contrôle prudentiel* (АСР), створений шляхом злиття органів ліцензування та контролю банківського та страхового секторів, у тому числі Банківської комісії. АСР був покликаний відстежувати загрози стабільності фінансової

системи загалом і забезпечувати захист споживачів фінансових послуг, а також мав право засновувати спеціальні колегії контролерів для зміцнення нагляду за транскордонними фінансовими операціями (Швець, 2015). Пізніше повноваження органу пруденційного контролю було уточнено й конкретизовано, а його назву змінено на *Autorité de contrôle prudentiel et de résolution* (ACPR).

При цьому важливо зазначити, що, на відміну від Комітету банківського нагляду, Банк Франції, що функціонує під егідою мегарегулятора і входить до його організаційної структури, *Autorité de contrôle prudentiel et de résolution* не належить до Банку Франції, не є окремою юридичною особою і діє самостійно, хоч і під контролем французького центрального банку. Проте створення такого органу можна з упевненістю віднести до процесу консолідації наглядових функцій, тенденція до якої, як уже зазначалося раніше в цьому дослідженні, є досить популярною серед багатьох розвинених економік світу, у тому числі країн Європейського Союзу. Варто зазначити, що метою пруденційного регулювання Французької Республіки є забезпечення ліквідності та платоспроможності банків стосовно вкладників, а також стабільне фінансове становище кредитних організацій. Французький досвід здійснення пруденційного регулювання може бути корисним для держав, у яких ця система тільки починає активно розвиватися. У Грошово-фінансовому кодексі закріплено основні поняття, такі як пруденційний нагляд чи пруденційна документація, а регулювальна діяльність поширюється на різні фінансові структури, зокрема страхові. Безумовно, було б корисно наслідувати приклад Франції і закріпити основні поняття пруденційного регулювання в законодавстві України, проте для українського правового поля здається неприйнятною модель, за якої міністерством фінансів координуватиметься діяльність у сфері управління банківським сектором, оскільки Національний банк України має незалежний конституційний статус і наділений цими функціями у відриві від фінансової влади держави. До того ж модель мегарегулятора має на увазі широке коло повноважень у сфері регулювання та нагляду за діяльністю фінансових інститутів і не передбачає стороннього контролю за їх реалізацією.

Пруденційне регулювання в багатьох розвинених економіках динамічно розвивається й у тому чи іншому вигляді піддається реформуванню. Основною причиною його перетворення в зарубіжних державах в останні 5–7 років є потреба в запобіганні світовим фінансовим кризам у майбутньому і створенні систем управління ризиками та контролю за високоризиковими операціями й активами. Шляхом реформування пішли багато держав, активно впроваджуючи стандарти Базельських угод і створюючи більш структуровану систему ризик-менеджменту як самих організацій, так наглядового суб'єкта. При цьому зміни у пруденційному регулюванні можуть бути пов'язані як із реформуванням банківської системи в принципі (наприклад, запровадження пропорційного регулювання в Україні у 2017 році), так і з удосконаленням умов функціонування кредитних організацій, у тому числі для посилення контролю

та нагляду на банківському ринку чи, навпаки, створення сприятливого середовища реалізації ними діяльності.

Однак у багатьох країнах мегарегулятори продовжують функціонувати й реалізовувати свої повноваження, причому досить успішно. В одній із найрозвиненіших економік Європи, Федеральній Республіці Німеччина, з 2002 року було створено Федеральне управління (відомство) фінансового нагляду (BAFin). У складі цієї структури функціонують три «галузеві» структурні підрозділи (департаменти), які здійснюють банківський нагляд, страховий нагляд і нагляд за ринком цінних паперів відповідно. Спільно ці три відомства охоплюють регулювання основних сфер фінансового ринку.

Федеральне відомство фінансового нагляду здійснює нагляд за платоспроможністю банків шляхом перевірки обов'язкових інформаційних повідомлень банків, їх річних звітів і звітів аудиторів щодо них, які вивчаються у взаємодії з Бундесбанком. Також спільно з аудиторськими компаніями відомство проводить перевірки економічного стану банку, які поділяються на поточні (щороку приблизно 10–15% банків) та спеціальні, що мають своєю підставою певні причини, наприклад побоювання щодо нестабільного фінансового стану кредитної організації. Відомство має право в разі порушень і за наявності загрози вкладникам призупинити діяльність кредитної організації, заборонити конкретні види діяльності, призначити наглядового представника, а також у разі припущення помилок членами правління банку – вимагати припинення їх повноважень. Президент Федерального відомства фінансового нагляду призначається президентом Німеччини на невизначений термін (Щуревиц, 2015).

Мегарегулятор у Німеччині має досить широке коло повноважень та інструментів здійснення реагування на порушення пруденційних норм, що дає йому змогу підтримувати стабільність фінансового ринку. Наявність єдиного органу пруденційного регулювання корисна і для піднаглядових організацій, оскільки передбачає єдиний підхід до однакових ризиків усім учасників фінансового ринку і навіть менші бюрократичні проблеми, оскільки взаємодіяти потрібно з одним органом, а чи не з кількома структурами. Проте з 2011 року, як уже згадувалося, Федеральне відомство фінансового нагляду здійснює свої функції у взаємодії з Бундесбанком, тобто в Німеччині функції інтегрованого регулятора були трохи звужені й обмежені. Такі зміни спричинені небезпекою відриву пруденційного нагляду в банківській сфері від центрального банку держави, оскільки специфіка банківської діяльності передбачає високий рівень взаємодії кредитних організацій і центрального банківського інституту як мінімум в аспекті рефінансування. Тому надмірне віддалення центрального банку від контролю та нагляду за діяльністю кредитних організацій може призвести до негативних наслідків для всієї економіки, коли в період кризи мегарегулятор просто не встигне вчасно відреагувати на її негативні прояви.

Таким чином, в Україні зараз відбувається велика кількість перетворень, пов'язаних із здійсненням пруденційного регулювання, які, зрештою, мають

привести до розширення повноважень регулюючого органу, а також до більшої стабільності структур, що перевіряються. Унаслідок цих змін в Україні будуть імплементовані міжнародні стандарти, встановлені Базельськими угодами, а також модернізовано сам механізм проведення пруденційного нагляду та пруденційного регулювання. Така реформа має проводитися паралельно зі змінами в законодавстві та закріпленням у ньому основних понять, що стосуються пруденційного регулювання банківської діяльності. Налагоджена система пруденційного регулювання може захистити економіку від системних криз банківського сектора, дати змогу адекватно оцінювати ризики як наглядовим органам, так і самим організаціям, чії процедури управління ризиками стануть більш сучасними й надійними, а також сприятиме збереженню позицій на національному ринку банківських послуг, незважаючи на збільшення конкуренції та транскордонної діяльності кредитних організацій.

4. Пропозиції щодо вдосконалення пруденційного банківського регулювання в Україні

Вітчизняні правознавці нерідко проводять деякі паралелі для порівняння інституту пруденційного регулювання та пруденційного нагляду в Україні й інших державах. Зокрема, С. С. Савчук за результатами дослідження, пов'язаного з аналізом розвитку пруденційного регулювання банківської діяльності в Україні та в Польщі, доходить висновку, що пруденційне регулювання слід розвивати шляхом адаптації стандартів і нормативів європейського банківського законодавства, що в подальшому повинно привести до уніфікації та інтеграції у загальноєвропейський банківський ринок. Подібна уніфікація справді мала місце в період після проведення цього дослідження. У тому числі ці тенденції проявилися у прийнятті Базельським комітетом стандартів «Базель II» та «Базель III», які стали основними орієнтирами для становлення сучасного пруденційного регулювання в рамках конкретних правових систем (Maddaloni and Scopelliti, 2019). Із впровадженням норм «Базель III» потрібно й надалі переглядати комплекс заходів, що вживаються, і покращити зворотний зв'язок між наглядовим органом і кредитними організаціями з метою припинення порушень, забезпечення стабільності та захисту інтересів вкладників і кредиторів банківських структур (Basel III endgame, 2023). Для створення дійсно стійкого та стабільного банківського сектора потрібно провести намічені зміни щодо впровадження норм Базельських угод, підбити підсумки проведеної реформи Національного банку України, яка обумовила об'єднання функцій регулювання та нагляду у всіх секторах фінансового ринку, а також розглянути перспективи реформування пруденційного нагляду в Україні на основі пропорційного регулювання. Важливо також прояснити й уточнити зміст понять «пруденційне регулювання» та «пруденційний нагляд», закріпити їх на законодавчому рівні.

Отже, потрібно використовувати досвід європейських країн у регулюванні центральної регулюючої структури в Україні з метою максимізації ефективності

її функціонування, підвищення якості нагляду, а також із метою встановлення найбільш сприятливого режиму для розвитку фінансового ринку держави. Розширення повноважень Національного банку України в галузі пруденційного регулювання та нагляду сприятиме зниженню ризиків використання фінансовими інститутами регуляторного арбітражу, а також зниженню частки тіньової банківської діяльності, зростання якої було спричинене саме недоліками в банківському регулюванні та нагляді. При цьому важливим питанням розвитку пруденційного регулювання в Україні є інтеграція корисного зарубіжного досвіду, зокрема, його облік дасть змогу максимально ефективно задіяти інтегрований регулятор фінансового ринку й уникнути негативних наслідків його запровадження, що відбулися, наприклад, у Німеччині.

5. Висновки

Спираючись на зарубіжний досвід, можна припустити, що в Україні існують деякі прогалини у пруденційному регулюванні банківської діяльності, які знижують ефективність процедур і достовірність отриманої інформації. Наприклад, необхідне підвищення вимог до корпоративного управління, систем ризику менеджменту, а також розширення відповідальності керівництва банків щодо прийняття недобросовісних рішень, приховування або фальсифікації звітності. Тобто не безпосереднє розширення повноважень регулятора, а підвищення відповідальності піднаглядових суб'єктів та їх керівного складу, а також стимулювання їхньої активності в питаннях оцінки ризиків. Це означає, що позитивний ефект у вдосконаленні банківського регулювання та нагляду може бути досягнуто не тільки шляхом прямого впливу та встановлення відповідних рівнів капіталу, ліквідності тощо, але й через підвищення рівня залучення самих кредитних організацій до його реформування, адже банківська система передбачає не лише активну діяльність регулятора, а й створення внутрішніх мотивацій для покращення систем управління кредитною організацією, розвитку корпоративної відповідальності та раціонального менеджменту. Також потрібно приділяти більше уваги консолідованому нагляду за діяльністю банківських груп і холдингів, оскільки багато в чому ця система ускладнює аналіз ризикової діяльності, тому що ризики цих структур взаємопов'язані.

Список використаних джерел:

1. Заруцька О.П. Банківський нагляд з використанням структурно-функціонального аналізу: теорія, світовий і вітчизняний досвід. Суми : УАБС НБУ, 2013. 379 с.
2. Кузніченко Я.М. Пруденційне регулювання достатності капіталу банку. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит». Суми : Сумський державний університет, 2021. 205 с.
3. Кузніченко Я. М. Розвиток пруденційних вимог та методологічні засади оцінки достатності капіталу банку. Розвиток банківської системи в умовах формування нової архітектури фінансового ринку. Одеса : Видавництво «Атлант», 2012. С. 521–569.
4. Лещенко В.В. Організація системи банківського нагляду: структура, моделі, проблеми регулювання. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. № 6. С. 132–136.

5. Савчук С.С. Міжнародно-правові стандарти банківської діяльності : монографія. Київ – Одеса : Фенікс, 2019. 258 с.
6. Сисоєва Л.Ю., Нагаєвич М.В. Банківський нагляд та банківське регулювання: аналіз теоретичних засад. *Молодіжний науковий вісник УАБС НБУ*. 2012. Вип. № 2. С. 55–64.
7. Сідак М.В., Мічатець В. Порівняльний аналіз принципів правового регулювання банківських відносин в Європейському Союзі та Україні. *Науковий вісник Ужгородського університету*. Серія: Право. Вип. 2011. Ч. 2. С. 130–135.
8. Швець Н.Р. Теоретико-методологічні засади сучасного банківського нагляду. URL: <http://naukajournal.org/index.php/article/view/537/709> (дата звернення 20.02.2024).
9. Щуревич О.І. Банківське регулювання та нагляд як основа стабільності банківської системи. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2014. Вип. № 24.7. С. 309–315.
10. Directive 2013/36/EU of the European Parliament and of the Council of 26 June 2013 on access to the activity of credit institutions and the prudential supervision of credit institutions and investment firms, amending Directive 2002/87/EC and repealing Directives 2006/48/EC and 2006/49/EC (OJ L 176, 27.6.2013, pp. 338–436).
11. Latest updates on the banking package (2023). European Commission. URL: https://finance.ec.europa.eu/news/latest-updates-banking-package-2023-12-14_en (дата звернення: 10.02.2024).
12. Maddaloni, A. and Scopelliti, A.D. (2019). Rules and Discretion(s) in Prudential Regulation and Supervision: Evidence from EU Banks in the Run-Up to the Crisis, ECB Working Paper Series, № 2284, May, pp. 30–46.
13. Ongena, S., Popov, A. and Udell, G. F. (2013). When the Cat’s Away the Mice will Play. Does Regulation at Home Affect Bank Risk Taking Abroad? *Journal of Financial Economics*, 108, pp. 727–750.
14. Regulation (EU) No 575/2013 of the European Parliament and of the Council of 26 June 2013 on prudential requirements for credit institutions and investment firms and amending Regulation (EU) No 648/2012 (OJ L 176, 27.6.2013, pp. 1–337).
15. Regulators announce “Basel III endgame” rules for large US banks (2023). *Financial Times*. URL: <https://www.ft.com/content/d4d15a2a-1568-47db-bd29-937a478dc768> (дата звернення: 26.02.2024).

References:

1. Zarutska, O.P. (2013). Banking supervision using structural-functional analysis: theory, world and domestic experience. Sumy: UABS NBU. 379 p.
2. Kuznichenko, Y.M. (2021). Prudential regulation of bank capital adequacy. Dissertation for obtaining the scientific degree of candidate of economic sciences in the specialty 08.00.08 “Money, finance and credit”. Sumy, Sumy State University. 205 p.
3. Kuznichenko, Y.M. (2012). Development of prudential requirements and methodological principles of assessment of bank capital adequacy. The development of the banking system in the conditions of the formation of a new architecture of the financial market. Odesa: Atlant. P. 521–569.
4. Leshchenko, V.V. (2016). Organization of the banking supervision system: structure, models, regulation problems. *Investments: practice and experience*. No. 6. P. 132–136.
5. Savchuk, S.S. (2019). International legal standards of banking activity: monograph. Kyiv – Odesa: Phoenix. 258 p.
6. Sysoeva, L.Yu., Nagaevich, M.V. (2012). Banking supervision and banking regulation: analysis of theoretical foundations. *The youth scientific bulletin of the UABS of the NBU*. Issue No. 2. P. 55–64.

7. Sidak, M.V., Michatek, V. (2011). Comparative analysis of the principles of legal regulation of banking relations in the European Union and Ukraine. *Scientific Bulletin of Uzhhorod University*. Series: Law. Vol. 2011. Part 2. P. 130–135.

8. Shvets, N.R. Theoretical and methodological foundations of modern banking supervision. URL: <http://naukajournal.org/index.php/article/view/537/709> (access date 02/20/2024).

9. Shchurevych, O.I. (2014). Banking regulation and supervision as a basis for the stability of the banking system. *Scientific bulletin of NLTU of Ukraine*. Issue No. 24.7. P. 309–315.

10. Directive 2013/36/EU of the European Parliament and of the Council of 26 June 2013 on access to the activity of credit institutions and the prudential supervision of credit institutions and investment firms, amending Directive 2002/87/EC and repealing Directives 2006/48/EC and 2006/49/EC (OJ L 176, 27.6.2013, pp. 338–436).

11. Latest updates on the banking package (2023). European Commission. URL: https://finance.ec.europa.eu/news/latest-updates-banking-package-2023-12-14_en (access date: 10.02.2024).

12. Maddaloni, A. and Scopelliti, A. D. (2019). Rules and Discretion(s) in Prudential Regulation and Supervision: Evidence from EU Banks in the Run-Up to the Crisis», ECB Working Paper Series, №. 2284, May, pp. 30–46.

13. Ongena, S., Popov, A. and Udell, G. F. (2013). When the Cat's Away the Mice will Play. Does Regulation at Home Affect Bank Risk Taking Abroad? *Journal of Financial Economics*, 108, pp. 727–750.

14. Regulation (EU) No 575/2013 of the European Parliament and of the Council of 26 June 2013 on prudential requirements for credit institutions and investment firms and amending Regulation (EU) No 648/2012 (OJ L 176, 27.6.2013, pp. 1–337).

15. Regulators announce “Basel III endgame” rules for large US banks (2023). *Financial Times*. URL: <https://www.ft.com/content/d4d15a2a-1568-47db-bd29-937a478dc768> (access date: 26.02.2024).

PRUDENTIAL REGULATION OF BANKING ACTIVITIES IN THE EUROPEAN UNION

Oleksandr Bryhinets,

Doctor of Law, Professor, Professor at the Department of Constitutional, Administrative and Financial Law of the Leonid Yuzkov Khmelnytskyi University of Management and Law
orcid.org/0000-0003-4058-7566
brignetso@meta.ua

Dmytro Vasyliuk,

Postgraduate Student at the Department of Industry Law and General Legal Disciplines of the Open International University of Human Development “Ukraine”
orcid.org/0009-0006-0540-9819
dvvasyliuk@gmail.com

Purpose. *The purpose of the article is to analyze prudential regulation of banking activity in the European Union and to provide proposals for improving prudential regulation in Ukraine.*

Methodology. *The methodological basis of the research is the dialectical method, which allows you to investigate the set of phenomena in the relationship; a comparative method that allows you to save the studied phenomena; the method of studying international practice, as well as the methods of analysis, synthesis, deduction, induction, historical-legal method and formal-legal method.*

Results. *The first section of the article analyzes categorically – the conceptual apparatus of prudential regulation of banking activity as a type of banking regulation in particular, as well as the place of prudential regulation of banking activity and its significance for the financial system of Ukraine.*

The second section of the article is devoted to the study of prudential regulation of banking activity in individual member states of the European Union (France, Federal Republic of Germany).

The third section of the article is devoted to the study of practical problems that arise in the implementation of prudential regulation and prudential supervision and the provision of proposals for improving banking regulation in Ukraine.

Conclusions. *Prudential regulation of banking activity is an important component for the development and maintenance of the stability of the banking sector. The successful functioning of the market economy of Ukraine, like that of other countries, is connected with the efficiency of the functioning of the market of banking services, in particular credit institutions. Conducting an analysis of prudential regulation is particularly relevant, because this topic has not yet received proper development in the scientific works of scientists and is only beginning to gain practical significance. This study makes it possible to draw a number of basic conclusions about the legal and economic nature of prudential regulation and its main element – prudential supervision, to study the legal position of the subjects of this activity, to analyze the problems of the development and use of this system, as well as the experience of foreign countries in solving them. Prudential supervision ensures transparency and transparency of banking activities and is aimed at preventing potential negative phenomena in the banking sector as a whole and, in particular, stopping excessively risky or illegal activities in specific banks, which can lead to the bankruptcy of a credit organization, and sometimes to systemic banking or even economic crises. It can be concluded that effective prudential supervision is an integral part of the system of prudential regulation of banking activity and is of crucial importance for maintaining the stability of the banking sector, which is confirmed during the analysis of systemic banking crises.*

Key words: *prudential regulation, bank, banking supervision, National Bank of Ukraine, banking activity, Basel Committee, banking sector, banking crisis, banking reform.*